

**Інформація до питання 5 порядку денного
засідання ради суддів загальних судів від 24.07.2013**

**«Інформація Державної судової адміністрації України щодо питання
правового захисту суддів, соціального захисту і побутового забезпечення
суддів та їхніх сімей»**

Однією з гарантій належного здійснення правосуддя є створення необхідних умов для діяльності суддів, їх правового, соціального захисту та побутового забезпечення.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 03 червня 2013 року № 3-рп/2013 висловив свою правову позицію стосовно гарантій незалежності суддів.

Визначені Конституцією та законами України гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їх статусу, поширюються на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом. Такими гарантіями є надання їм за рахунок держави матеріального забезпечення (суддівська винагорода, пенсія, щомісячне довічне грошове утримання тощо) та надання їм у майбутньому статусу судді у відставці. Конституційний принцип незалежності суддів означає, у тому числі, конституційно обумовлений імператив охорони матеріального забезпечення суддів від його скасування чи зниження досягнутого рівня без відповідної компенсації як гарантію недопущення впливу або втручання у здійснення правосуддя.

Таким чином, конституційний статус судді передбачає достатнє матеріальне забезпечення судді як під час здійснення ним своїх повноважень, так і в майбутньому у зв'язку з досягненням пенсійного віку чи внаслідок припинення повноважень і набуття статусу судді у відставці.

Викладене відповідає положенням Європейської хартії про закон «Про статус суддів» від 10 липня 1998 року, за якими рівень винагороди суддям за виконання ними своїх професійних обов'язків має бути таким, щоб захистити їх від тиску, що може спричинити вплив на їхні рішення або взагалі поведінку суддів і таким чином вплинути на їхню незалежність та неупередженість (пункт 6.1); статус забезпечує судді, який досяг передбаченого законом віку для виходу у відставку із посади судді і який здійснював повноваження судді протягом певного строку, право на отримання виплат, рівень яких має бути якомога ближчим до рівня його останньої заробітної плати на посаді судді (пункт 6.4).

Система правового захисту суддів, соціального захисту і побутового забезпечення суддів та їхніх сімей встановлена Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI, положення якого узгоджуються з вимогами міжнародних актів щодо незалежності суддів і спрямовані на забезпечення стабільності досягнутого рівня гарантій

незалежності суддів, які є необхідною умовою здійснення правосуддя, а також гарантією поваги до гідності людини, її прав та основоположних свобод.

Щодо правового та соціального захисту суддів та членів їхніх сімей

У листопаді 2011 року набрав чинності Закон України «Про судовий збір» від 08.07.2011 № 3674-VI, відповідно до якого кошти судового збору спрямовуються на забезпечення здійснення правосуддя, зміцнення матеріально-технічної бази судів, включаючи створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційної системи, веб-порталу судової влади, комп'ютерних локальних мереж, сучасних систем фіксування судового процесу, придбання та обслуговування комп'ютерної і копіювально-розмножувальної техніки, впровадження електронного цифрового підпису.

Завдяки спільним зусиллям Ради суддів України і Державної судової адміністрації України та прийняттю Закону України «Про судовий збір», який надав можливість здійснювати оплату праці суддів частково за рахунок загального і спеціального фондів Державного бюджету України, з 01.01.2012 вдалося запровадити принципово нову систему оплати праці для суддів усіх юрисдикцій та рівнів.

До кінця 2012 року було внесено зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» стосовно оплати праці суддів тільки за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету України.

Так, положеннями статті 129 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено виплату суддівської винагороди судді, яка складається з:

- посадового окладу;
- доплати за вислугу років;
- доплати за перебування на адміністративній посаді в суді;
- доплати за науковий ступінь;
- доплати за роботу, яка передбачає доступ до державної таємниці.

Посадовий оклад судді місцевого суду встановлюється в розмірі 15 мінімальних заробітних плат, визначених законом, що запроваджується поетапно до 2015 року. Враховуючи, що дію статті 129 зазначеного закону було призупинено на 2011 рік, запровадження розмірів посадових окладів суддів здійснюється наступним чином:

- з 01.01.2012 – 8 мінімальних заробітних плат;
- з 01.01.2013 – 10 мінімальних заробітних плат;
- з 01.01.2014 – 12 мінімальних заробітних плат;
- з 01.01.2015 – 15 мінімальних заробітних плат.

Згідно зі статтею 130 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю 30 робочих днів з виплатою, крім суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення в розмірі посадового окладу. Суддям, які мають стаж роботи більше 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 15 календарних днів.

Статтею 134 вказаного закону передбачено державний захист суддів та членів їхніх сімей, які перебувають під особливим захистом держави.

На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 21.12.2012 № 50157/1/1-12 до доручення Президента України від 18.12.2012 № 1-1/3346 Державною судовою адміністрацією України було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення державного захисту суддів».

Рада суддів України своїм рішенням від 21 грудня 2012 року № 79 звернулася до органів державної влади щодо необхідності забезпечення державного захисту суддів та працівників апаратів судів та, зокрема, погодила проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо посилення державного захисту суддів та працівників апарату судів).

Проектом Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення державного захисту суддів» передбачено внесення змін до Кримінального кодексу України, деяких законів України з метою посилення державного захисту суддів, їх близьких родичів та членів їх сімей.

Вказаним законопроектом передбачені повноваження Ради суддів України щодо розгляду питання безпеки та незалежності суддів, визначено право суддів на безоплатне обладнання охоронною та пожежною сигналізацією житла і користування ними за рахунок державного бюджету, а також на забезпечення мобільним індивідуальним засобом оповіщення про небезпеку, додаткові правові гарантії соціального забезпечення і страхування суддів тощо.

Окрім того, дорученням Прем'єр-міністра України від 23.01.2013 № 2522/1/1-13 до доручення Президента України від 18.01.2013 № 1-1/82 визначено необхідність урегулювати під час розроблення зазначеного законопроекту таких питань, як залучення судових розпорядників до забезпечення громадського порядку в судах з наданням їм права використання спеціальних засобів; забезпечення охорони судді та його житла в разі розгляду ним резонансних справ; надання суддям права на безкоштовне обладнання їх житла протипожежною та охоронною сигналізацією.

Проте, у результаті опрацювання Міністерством юстиції України зазначеного законопроекту його положення були враховані лише частково. Крім того, варіант проекту Закону Міністерства юстиції України не охоплює всіх питань, визначених у пункті 2 доручення Президента України від 18 січня 2013 року № 1-1/82.

У зв'язку з цим, Державною судовою адміністрацією України було розроблено пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення державного захисту суддів», які враховують погоджений Радою суддів України законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо посилення державного захисту суддів та працівників апарату судів)),

а також вищезазначене доручення Президента України (надіслані Міністерству юстиції України листом від 21.01.2013 № Ю-358/13).

Довідково: Для реалізації зазначеного Закону потрібні додаткові фінансові витрати з Державного бюджету України. Так, обладнання 2-х кімнатної квартири потребуватиме видатків з державного бюджету в розмірі близько 3475 гривень. За розрахунками Державної судової адміністрації України, для обладнання житла 9070 суддів протипожежною та охоронною сигналізацією необхідні додаткові кошти в сумі 31,5 млн гривень (3475 грн x 9070 суддів = 31,5 млн грн).

Орієнтовна вартість використання тривожної кнопки виклику при загрозі небезпеки фізичній особі становить 300 грн на місяць, при разовій оплаті ціни тривожної кнопки від 80 гривень. Таким чином, орієнтовна вартість впровадження тривожних кнопок становитиме 725,6 тис. грн (80 грн x 9070 суддів = 725 600 грн), а щорічна абонплата – 32 652 тис. грн (300 грн x 9070 суддів x 12 місяців = 32 652 000 грн).

Також, за розрахунками Державної судової адміністрації України для реалізації оплати праці суддів, які працюють у гірських районах, за умови встановлення суддям посадового окладу з урахуванням його збільшення на 25 відсотків, необхідні додаткові видатки з Державного бюджету України в сумі 4 767,3 тис. гривень.

Міністерством юстиції України було надіслано лист від 01.02.2013 № 13520-1-4-12/11 стосовно погодження доопрацьованого проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення державного захисту суддів» (пропозиції Ради суддів України та Державної судової адміністрації України враховані не в повному обсязі).

Кабінет Міністрів України на своєму засіданні 6 березня 2013 року розглянув та підтримав проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою посилення державного захисту суддів», який був поданий Міністерством юстиції України.

При цьому, на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя 6 березня 2013 року було розглянуто звернення Ради суддів України із зазначеного питання, за результатами розгляду якого визначено необхідність у вдосконаленні законодавчого регулювання державного захисту суддів і працівників апарату та утворено робочу групу у складі народних депутатів – членів Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя.

Державною судовою адміністрацією України на засідання робочої групи Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя листом від 29.03.2013 № 10-1799/13 було надано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення державного захисту суддів», розроблений Державною судовою адміністрацією України, який враховує погоджений Радою суддів України

законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо посилення державного захисту суддів та працівників апарату судів)» та доручення Президента України від 18.01.2013 вих. № 1-1/82.

Надані пропозиції Державної судової адміністрації України робочою групою Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя враховано частково. Зокрема, враховано питання внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а саме:

до частини сьомої статті 127 в частині повноважень Ради суддів України щодо розгляду питань забезпечення безпеки суддів;

до статті 134 в частині заборони розголошення відомостей про місце проживання суддів та інших особистих відомостей про нього органами державної влади, місцевого самоврядування тощо, а також в частині права судді на забезпечення засобами захисту;

до статті 146 стосовно забезпечення Державною судовою адміністрацією України функціонування системи відеоспостереження в приміщеннях судів та прилеглих територіях;

до статті 153 стосовно обов'язків судових розпорядників та права використання ними спеціальних засобів.

У свою чергу, не враховано пропозицію Державної судової адміністрації України щодо викладення статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у такій редакції:

«Стаття 135. Соціальне забезпечення і страхування суддів

1. На суддів поширюється дія законів України та нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, які встановлюють розмір і порядок виплати пільг, доплат, надбавок, компенсацій та інших видів соціальних гарантій.

2. Життя та здоров'я суддів підлягають обов'язковому державному страхуванню на суму десятирічної суддівської винагороди за десять років за останньою посадою за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

Також повідомляємо, що Перехідними положеннями проекту Закону в редакції Державної судової адміністрації України набрання ним чинності передбачалося з дня його опублікування, а в законопроекті, що вноситься на розгляд – з дня, наступного за днем його опублікування, крім підпункту 2 пункту 4 розділу I в частині права судді на забезпечення мобільними пристроями сповіщення про небезпеку, а також на обладнання житла охоронною та протипожежною сигналізацією, що набирає чинності з 1 січня 2014 року.

22 травня 2013 року на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності розглянуто поданий Кабінетом Міністрів України проект Закону України «Про внесення

змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення державного захисту суддів» (реєстр. № 2505).

Комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Щодо побутового забезпечення суддів та їхніх сімей

Питання забезпечення житлових умов суддів врегульовано положеннями статті 132 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якої після призначення на посаду суддя Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищого спеціалізованого суду, апеляційного, місцевого суду, який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду.

Разом з тим, для посилення державних гарантій функціонування судів, створення належних умов для здійснення незалежного правосуддя та забезпечення суддів, які потребують поліпшення житлових умов, житлом за місцем знаходження суду 15.05.2012 в першому читанні прийнято проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення окремих положень організації судової влади від 20.01.2012 № 9740, відповідно до підпункту 14 пункту першого якого визначено в частині першій статті 132 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» слово «службовим» виключити.

Станом на 01 липня 2013 року 1413 суддів потребують поліпшення житлових умов, а саме:

- судді місцевих загальних судів – 763;
- судді місцевих господарських судів – 115;
- судді місцевих адміністративних судів – 155;
- судді апеляційних загальних судів – 266;
- судді апеляційних господарських судів – 28;
- судді апеляційних адміністративних судів – 86.

У першому півріччі 2013 року за рахунок місцевого бюджету забезпечено житлом двох суддів, а саме:

одного суддю місцевого загального суду (Ясинуватський міськрайонний суд Донецької області);

одного суддю місцевого адміністративного суду (окружний адміністративний суд міста Києва).

Державною судовою адміністрацією України систематичного узагальнюється інформація та оновлюється Єдиний реєстр суддів, які потребують забезпечення житлом, та проводяться розрахунки видатків для придбання житла для суддів у розрізі юрисдикцій судів.

Заступник Голови

З.Холоднюк